

Wat maakt een leraar tot een expert-leraar?

Tallose studies gingen in het verleden al op zoek naar de kenmerken van de beste leraren. Het is niet vanzelfsprekend om het geheel van de effectieve leraar in aparte onderdelen te onderscheiden. Toch menen we dat lesgevers, indien zij aan onderstaande kenmerken voldoen, expert-leraren genoemd kunnen worden⁶.

1. Expert-leraren zijn vakexperts

- Ze beheersen de leerstof op een diepgaande, vlotte manier.
- Ze weten waar de leerstof zich situeert in het leerplan en over welke voorkennis leerlingen best beschikken. Ze weten welke leerstof leerlingen moeten kennen en kunnen alvorens verder te gaan.
- Ze zijn steeds goed voorbereid en weten welke opdrachten, evaluaties en werkvormen het meest geschikt zijn om hun doel te bereiken. Ze kunnen een gedegen uitleg met tal van voorbeelden en analogieën geven.
- Ze weten welke vaak voorkomende fouten leerlingen maken in de specifieke leerstof en kunnen daarop anticiperen.

2. Expert-leraren creëren een veilige, warme en ondersteunende leeromgeving

- Ze creëren een 'wij-gevoel'. Ze gaan positieve interacties aan, gebaseerd op wederzijds respect, zorg, empathie en warmte, met alle leerlingen. Ze vermijden daarbij negatieve emoties in interacties met studenten. Ze zijn gevoelig voor de individuele behoeften, emoties, cultuur en geloofsovertuigingen van alle leerlingen.
- Ze bevorderen een positief klimaat voor respectvolle leerling-leerling-interacties gekenmerkt door vertrouwen en samenwerking.
- Ze vergroten de motivatie van de leerling door het gevoel van competentie, autonomie en verbondenheid te versterken.
- Ze scheppen een klimaat van hoge verwachtingen voor iedereen. Dat doen ze door voldoende uitdaging en veel vertrouwen te bieden zodat de leerlingen het gevoel krijgen dat fouten maken mag. Ze moedigen leerlingen aan om succes of falen niet toe te schrijven aan factoren die onveranderlijk zijn.

Deze en andere vuistregels voor effectieve didactiek kan je raadplegen in de gratis publicatie [Wijze Lessen: 12 bouwstenen voor een effectieve didactiek](#) van het Expertisecentrum voor Effectief Leren (ExCEL) van de Thomas More-hogeschool.

⁶ De indeling is gebaseerd op de [Great Teaching Toolkit](#) van Coe, Rauch, Kime, & Singleton (2020) en werd inhoudelijk aangevuld op basis van Creemers & Kyriakides (2011), Lavigne & Good (2014), Rosenshine (2012) en Surma et al (2019).

3. Expert-leraren maximaliseren de leertijd

- Ze gaan efficiënt om met lestijd en leermiddelen en minimaliseren tijdverspilling (bijvoorbeeld de start van de lessen en bij overgangen tussen werkvormen). Ze geven duidelijke, expliciete instructies zodat de leerlingen begrijpen wat ze moeten doen. Ze initiëren routines en leren die expliciet aan.
- Ze brengen focus en kunnen de aandacht vestigen op wat belangrijk is. Ze houden een aangenaam maar hoog tempo aan tijdens de les.
- Ze zorgen ervoor dat de regels, verwachtingen en consequenties voor gedrag expliciet, duidelijk en consequent worden toegepast.
- Ze anticiperen op en voorkomen potentieel storend gedrag door positief gedrag van leerlingen te versterken. Ze laten blijken dat ze zich bewust zijn van wat er in de klas gebeurt en kunnen daar passend op reageren.

4. Expert-leraren richten hun lessen zo in dat leerlingen hard moeten nadenken

- Ze bieden structuur door leerlingen leertaken in een logische volgorde aan te bieden. Ze onderbouwen de leerdoelen, herhalen wanneer nodig, geven een overzicht van de kernideeën en geven aan hoe leerlingen voortgang kunnen boeken. Ze ondersteunen de leerlingen door extra uitleg te geven waar nodig en bouwen de ondersteuning af tot wanneer alle leerlingen het gewenste doel halen.
- Ze kunnen nieuwe leerstof duidelijk, kernachtig en boeiend overbrengen. Ze koppelen die leerstof aan wat eerder is geleerd door die voorkennis opnieuw te activeren. Ze geven veel uitgewerkte voorbeelden (en tegenvoorbeelden) om leerlingen inzicht bij te brengen. Nieuwe vaardigheden worden gemodelleerd en gedemonstreerd. Ze koppelen woord en beeld op een optimale manier aan elkaar.
- Ze stellen veel vragen die leerlingen aan het denken zetten (bijvoorbeeld 5W1H-vragen⁷) en zorgen ervoor dat de hele klas kan antwoorden. Ze achterhalen dus voortdurend of de klas het begrepen heeft én ze voorzien daar voldoende tijd voor. Ze geven leerlingen bruikbare feedback om hun leren te sturen en hen opnieuw aan het werk te zetten. Ze zijn in staat de intellectuele push te bieden op verschillende niveaus.
- Ze zorgen voor afwisseling in werkvormen, oefeningentypes en samenwerkingsvormen en schakelen ICT in wanneer die een meerwaarde biedt.
- Ze geven leerlingen leertaken die het leren op lange termijn versterken, met voldoende ruimte voor begeleid en zelfstandig oefenen. Bovendien wordt eerder behandelde leerstof herhaald om het vergeten tegen te gaan.
- Ze gebruiken kwalitatief hoogstaande evaluatietechnieken om het leren in kaart te brengen en kunnen op een passende wijze die informatie interpreteren en communiceren.
- Ze helpen leerlingen om hun eigen leren te plannen, te reguleren en te controleren. Ze leren leerstrategieën expliciet aan. Ze maken pas de overgang van gestructureerd naar meer zelfstandig leren naarmate de leerlingen voldoende kennis en deskundigheid hebben ontwikkeld.

⁷ 5W1H-vragen = vragen die starten met wie, wat, waar, wanneer, waarom of hoe.